

**KONVENCIJA
ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA**

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOB

Visoke ugovorne strane,
uvažavajući da su tokom posljednjih oružanih sukoba kulturna dobra pretrpjela teška oštećenja, i da su ona, zbog razvoja ratne tehnike, sve ugroženija od uništenja;
uvjereni da štete nanese kulturnim dobrima, bez obzira na to kojem narodu pripadala, predstavljaju štetu kulturnoj baštini čitavoga čovječanstva, jer svaki narod daje svoj doprinos svjetskoj kulturi;
smatrajući da je očuvanje kulturne baštine od velike važnosti za sve narode svijeta i da je važno toj baštini osigurati međunarodnu zaštitu;
vođene principima o zaštiti kulturnih dobara u toku oružanog sukoba ustanovljenim u Haaškim konvencijama iz 1899. i 1907. te u Washingtonskom paktu od 15. aprila 1935. godine;
smatrajući da zaštita tih dobara ne može biti efikasna ukoliko se ne organizira još u vrijeme mira, poduzimanjem i nacionalnih i međunarodnih mjera;
odlučne poduzeti sve moguće korake radi zaštite kulturnih dobara;
sporazumjele su se o sljedećim odredbama:

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE O ZAŠTITI

Član 1. DEFINICIJA KULTURNIH DOBARA

U smislu ove Konvencije, kulturnim dobrima se, bez obzira na njihovo porijeklo ili njihovog vlasnika, smatraju:

- a) pokretna ili nepokretna dobra od velikog značaja za baštinu naroda, kao što su spomenici arhitekture, umjetnički ili historijski spomenici, bilo vjerski ili svjetovni; arheološki lokaliteti; skupovi građevina koji su kao cjeline historijski ili umjetnički zanimljivi; umjetnička djela; rukopisi, knjige, i drugi umjetnički, historijski ili arheološki zanimljivi predmeti; naučne zbirke i važne zbirke knjiga, arhivske građe ili reprodukcija gore definiranih dobara;
- b) zgrade čija je generalna i stvarna namjena očuvanje ili izlaganje kulturnih dobara definiranih u tački a), kao što su muzeji, velike biblioteke, mjesta čuvanja arhivske građe, te skloništa namijenjena sklapanju pokretnih kulturnih dobara definiranih u tački a) u slučaju oružanog sukoba;
- c) centri koji sadrže znatnu količinu kulturnih dobara definiranih u tačkama a) i b), nazvani »spomenički centri«.

Član 2. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

U smislu ove Konvencije, zaštita kulturnih dobara obuhvata čuvanje i poštovanje tih dobara.

Član 3. ČUVANJE KULTURNIH DOBARA

Visoke ugovorne strane obavezuju se da će, preduzimajući mjere koje smatraju odgovarajućim, još u vrijeme mira pripremiti čuvanje kulturnih dobara smještenih na vlastitoj teritoriji od predvidivih posljedica oružanog sukoba.

Član 4.
POŠTOVANJE KULTURNIH DOBARA

1. Visoke ugovorne strane obavezuju se da će poštovati kulturna dobra smještena na vlastitoj teritoriji, kao i na teritoriji ostalih visokih ugovornih strana, suzdržavajući se od upotrebe tih dobara i njihove neposredne okoline ili sredstava za njihovu zaštitu u svrhe koje bi ta dobra mogle izložiti uništenju ili oštećenju u slučaju oružanog sukoba, te suzdržavajući se od ikkakvog neprijateljskog čina prema tim dobrima.

2. Od obaveza navedenih u stavu 1. ovoga člana može se odstupiti samo u slučajevima kad vojna potreba imperativno nalaže takvo odstupanje.

3. Visoke ugovorne strane obavezuju se da će, osim toga, zabraniti, spriječiti i, prema potrebi, zaustaviti svaki oblik krađe, pljačke ili otuđenja kulturnih dobara, kao i svaki vandalski čin usmjeren prema tim dobrima. One će se suzdržati od rekvizicije pokretnih kulturnih dobara smještenih na teritoriji druge visoke ugovorne strane.

4. One će se suzdržati od svih represivnih mjera prema kulturnim dobrima.

5. Nijedna visoka ugovorna strana se ne može, u odnosu na drugu visoku ugovornu stranu, osloboditi obaveza ustanovljenih u ovome članu na osnovu činjenice da druga strana nije primijenila mjere čuvanja propisane u članu 3.

Član 5.
OKUPACIJA

1. Svaka visoka ugovorna strana koja je u cijelosti ili djelomično okupirala područje druge visoke ugovorne strane, će, koliko god je to moguće, podržati napore nadležnih državnih vlasti okupiranog područja za čuvanje i očuvanje svojih kulturnih dobara.

2. Ako je potrebno preduzeti mjere za očuvanje kulturnih dobara smještenih na okupiranom području i oštećenih vojnim operacijama, i ako ih nadležne državne vlasti ne mogu preduzeti, okupacijska će sila, u mjeri u kojoj je to moguće, i u uskoj saradnji s tim vlastima, preduzeti najnužnije mjere očuvanja.

3. Svaka visoka ugovorna strana, čiju vladu pripadnici nekog pokreta otpora smatraju svojom zakonitom vladom, će upozoriti te pripadnike, ako je to moguće, na obavezu da se pridržavaju onih odredbi Konvencije koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.

Član 6.
OZNAČIVANJE KULTURNIH DOBARA

U skladu s odredbama člana 16., kulturna dobra se mogu označiti znakom raspoznavanja kako bi se olakšala njihova identifikacija.

Član 7.
VOJNE MJERE

1. Visoke ugovorne strane obavezuju se da će još u vrijeme mira u vojne propise i uputstva unijeti takve odredbe koje osiguravaju pridržavanje ove Konvencije i da će kod pripadnika svojih oružanih snaga podsticati duh poštovanja kulture i kulturnih dobara svih naroda.

2. Visoke ugovorne strane se obavezuju da će još u vrijeme mira, u sklopu svojih oružanih snaga, pripremiti ili uspostaviti službe ili specijaliziran kadar, čija je zadaća osigurati poštovanje kulturnih dobara i saradivati s civilnim vlastima odgovornim za čuvanje tih dobara.

POGLAVLJE II.
SPECIJALNA ZAŠTITA

Član 8.
Odobranje specijalne zaštite

1. Pod specijalnu zaštitu se može staviti ograničeni broj skloništa namijenjenih sklanjanju pokretnih kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, spomeničkih centara i drugih nepokretnih kulturnih dobara od veoma velikog značaja, pod uvjetima:

a) da se nalaze na dovoljnoj udaljenosti od velikog industrijskog centra ili od bilo kojeg važnog vojnog cilja koji je izloženo mjesto, kao što su, na primjer, aerodrom, radiostanica, organizacija koja se bavi poslovima nacionalne odbrane, relativno važna luka ili željeznička stanica ili generalni saobraćajni pravac;

b) da se ne upotrebljavaju u vojne svrhe.

2. Sklonište za pokretna kulturna dobra može se, također, bez obzira na lokaciju, staviti pod posebnu zaštitu, ako je sagrađeno tako da ga bombardiranja najvjerojatnije ne bi oštetila.

3. Smatra se da se spomenički centar upotrebljava u vojne svrhe kad se upotrebljava za premještanje vojnog osoblja ili vojne opreme, čak i prilikom prolaska. Isto vrijedi kad se aktivnosti koje su direktno povezane s vojnim operacijama, smještajem vojnog osoblja ili proizvodnjom ratnog materijala obavljaju unutar tog centra.

4. Nadziranje nekog od kulturnih dobara navedenih u stavu 1. od u tu svrhu posebno ovlaštenih naoružanih stražara, ili prisutnost policijskih snaga odgovornih za održavanje javnog reda blizu tih kulturnih dobara, ne smatra se upotrebom u vojne svrhe.

5. Ako je neko od kulturnih dobara navedenih u stavu 1. ovoga člana smješteno blizu nekog važnog vojnog cilja u smislu toga stava, ono se ipak može staviti pod posebnu zaštitu ako se visoka ugovorna strana koja takvu zaštitu zahtijeva obaveže da, u slučaju oružanog sukoba, taj cilj neće upotrijebiti i, naročito, ako je riječ o luci, željezničkoj stanici ili aerodromu, da će odatle skrenuti sav promet. U tom slučaju, takvo se skretanje mora pripremiti još u vrijeme mira.

6. Posebna zaštita se odobrava kulturnim dobrima njihovim upisom u »Međunarodni registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom«. Taj se upis može obaviti samo u skladu s odredbama ove Konvencije i pod uvjetima predviđenim u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

Član 9.

IMUNITET KULTURNIH DOBARA POD POSEBNOM ZAŠTITOM

Visoke ugovorne strane obavezuju se da će, od trenutka upisa u Međunarodni registar, osigurati imunitet kulturnih dobara pod posebnom zaštitom, suzdržavanjem od svakog neprijateljskog čina usmjerenog protiv tih dobara i, osim u slučajevima predviđenim u stavu 5. člana 8., od svake upotrebe takvih dobara ili njihove okoline u vojne svrhe.

Član 10.

OZNAČIVANJE I KONTROLA

Za vrijeme oružanog sukoba, kulturna dobra pod posebnom zaštitom moraju biti označena znakom raspoznavanja opisanim u članu 16., i biti dostupna međunarodnoj kontroli kakva je predviđena u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

Član 11.

OPOZIV IMUNITETA

1. Ako neka od visokih ugovornih strana u odnosu na bilo koje kulturno dobro pod posebnom zaštitom prekrši obaveze preuzete na osnovu člana 9., protivnička je strana, tako dugo dok to kršenje traje, oslobođena svoje obaveze da osigura imunitet dotičnog dobra. Ona će, međutim, kad god je to moguće, prethodno zahtijevati prestanak takvog kršenja u razumnom roku.

2. Osim u slučaju predviđenom u stavu 1. ovoga člana, imunitet kulturnog dobra pod posebnom zaštitom može se opozvati samo u izuzetnim slučajevima neizbježne vojne potrebe, i samo tako dugo dok ta potreba traje. Takvu potrebu može utvrditi samo zapovjednik jedinice koja je po veličini jednaka diviziji ili veća. U svim slučajevima, kad to okolnosti dopuštaju, o odluci o opozivu imuniteta se obavještava protivnička strana dovoljno vremena unaprijed.

3. Strana koja opoziva imunitet mora, što je prije moguće, pisano i navodeći razloge, obavijestiti generalnog komesara za kulturna dobra, predviđenog u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.

POGLAVLJE III. PREVOZ KULTURNIH DOBARA

Član 12. TRANSPORT POD POSEBNOM ZAŠTITOM

1. Transport isključivo namijenjen prevozu kulturnih dobara, bilo unutar neke teritorije ili na neku drugu teritoriju, može, na zahtjev zainteresirane visoke ugovorne strane, biti pod posebnom zaštitom, pod uvjetima predviđenim u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.
2. Transport pod posebnom zaštitom će biti pod međunarodnim nadzorom predviđenim u spomenutom Pravilniku, i istaće znak raspoznavanja opisan u članu 16.
3. Visoke ugovorne strane će se suzdržati od svakoga neprijateljskog čina prema transportu pod posebnom zaštitom.

Član 13. PREVOZ U HITNIM SLUČAJEVIMA

1. Ako visoka ugovorna strana ocijeni da sigurnost određenih kulturnih dobara zahtijeva njihov prevoz i da je riječ o tako hitnom pitanju da se postupak predviđen u članu 12. ne može provesti, naročito na početku oružanog sukoba, transport može isticati znak raspoznavanja opisan u članu 16., osim ako je zahtjev za imunitetom u smislu člana 12. već bio podnesen i odbijen. Koliko je god to moguće, saopštenje o transportu mora se uputiti protivničkim stranama. Transport kojim se kulturna dobra prevoze na teritoriju druge zemlje ne može isticati znak raspoznavanja, osim ako mu je imunitet izričito odobren.
2. Visoke ugovorne strane će preduzeti, koliko je god to moguće, mjere opreza potrebne kako bi se izbjeglo neprijateljsko djelovanje usmjereno protiv transporta koji je opisan u stavu 1. ovoga člana i koji ističe znak raspoznavanja.

Član 14. IMUNITET OD KONFISKACIJE, ZABRANE I ZAPLJENE

1. Imunitet od konfiskacije, zabrane i zapljene uživaju:
 - a) kulturna dobra kojima pripada zaštita predviđena u članu 12. ili ona predviđena u članu 13.;
 - b) prevozna sredstva isključivo namijenjena prevozu tih dobara.
2. Ništa u ovome članu ne ograničava pravo pregleda i kontrole.

POGLAVLJE IV. OSOBLJE

Član 15. OSOBLJE

Onoliko koliko je to spojivo s interesima sigurnosti, osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara mora se, u interesu tih dobara, poštovati i, ako padne u ruke protivničke strane, mora mu biti omogućeno da nastavi izvršavati svoje dužnosti kad kulturna dobra za koja je odgovorno također padnu u ruke protivničke strane.

POGLAVLJE V. ZNAK RASPOZNAVANJA

Član 16. ZNAK KONVENCIJE

1. Znak raspoznavanja Konvencije ima oblik šiljastoga štita okrenutoga nadolje, unakrst podijeljenog na tamnoplava i bijela polja (štit se sastoji od jednog tamnoplavog četverougla, čiji jedan ugao tvori vrh štita, i od jednoga tamnoplavog trougla iznad četverougla, a preostali prostor popunjavaju po jedan bijeli trougao sa svake strane).
2. Znak se upotrebljava pojedinačno ili kao skup od tri znaka u trouglom obliku (jedan znak ispod), pod uvjetima predviđenima u članu 17.

Član 17. UPOTREBA ZNAKA

1. Znak raspoznavanja kao skup od tri znaka može se upotrijebiti kao sredstvo identifikacije samo:
 - a) za nepokretna kulturna dobra pod posebnom zaštitom;
 - b) za transporte kulturnih dobara pod uvjetima predviđenima u članovima 12. i 13.;
 - c) za improvizirana skloništa pod uvjetima predviđenima u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.
2. Znak raspoznavanja može se upotrijebiti pojedinačno, kao sredstvo identifikacije samo:
 - a) za kulturna dobra koja nisu pod posebnom zaštitom;
 - b) za osobe odgovorne za obavljanje kontrole u skladu s Pravilnikom o izvršavanju Konvencije;
 - c) za osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara;
 - d) za lične iskaznice predviđene u Pravilniku o izvršavanju Konvencije.
3. Za vrijeme oružanog sukoba, korištenje znaka raspoznavanja u slučajevima koji nisu spomenuti u prethodnim stavovima ovoga člana, i upotreba, u bilo koju svrhu, znaka koji je sličnoga znaku raspoznavanja, je zabranjena.
4. Znak raspoznavanja ne može se staviti ni na jedno nepokretno kulturno dobro a da se istovremeno ne istakne i ovlaštenje, propisno datirano i potpisano od nadležne vlasti visoke ugovorne strane.

POGLAVLJE VI. PODRUČJE PRIMJENE KONVENCIJE

Član 18. PRIMJENA KONVENCIJE

1. Osim odredbi koje moraju biti na snazi još u vrijeme mira, ova se Konvencija primjenjuje u slučaju objavljenog rata i svakoga drugoga oružanog sukoba koji izbije između dviju ili više visokih ugovornih strana, čak i ako ratno stanje nije priznato od jedne ili više njih.
2. Konvencija se, također, primjenjuje u svim slučajevima okupacije dijela ili čitave teritorije visoke ugovorne strane, čak i ako ta okupacija ne nailazi ni na kakav oružani otpor.
3. Ako neka sila u sukobu nije strana ove Konvencije, sile koje su strane ipak ostaju njome vezane u svojim međusobnim odnosima. One će, uz to, biti vezane Konvencijom u odnosu na navedenu silu ako ona izjavi da prihvaća odredbe Konvencije, i to tako dugo dok ih primjenjuje.

Član 19.
SUKOBI KOJI NEMAJU MEĐUNARODNI KARAKTER

1. U slučaju oružanog sukoba koji nema međunarodni karakter i koji izbije na teritoriji neke od visokih ugovornih stranaka, svaka od strana u sukobu dužna je primjenjivati najmanje one odredbe ove Konvencije koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.
2. Strane u sukobu će nastojati posebnim sporazumima staviti na snagu sve ili dio ostalih odredbi ove Konvencije.
3. Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu može stranama u sukobu ponuditi svoje usluge.
4. Primjena prethodnih odredbi ne zadire u pravni položaj strana sukoba.

POGLAVLJE VII.
IZVRŠAVANJE KONVENCIJE

Član 20.
PRAVILNIK O IZVRŠAVANJU KONVENCIJE

Načini primjene ove Konvencije određeni su u Pravilniku o izvršavanju Konvencije, koji je njen sastavni dio.

Član 21.
SILE ZAŠTITNICE

Ova Konvencija i Pravilnik o njenom izvršavanju se primjenjuju u saradnji sa silama zaštitnicama čija je dužnost štiti interese strana u sukobu.

Član 22.
POSTUPAK MIRENJA

1. Sile zaštitnice pružaju dobre usluge u svim slučajevima kad to ocijene korisnim u interesu kulturnih dobara, naročito ako postoje nesuglasice između strana u sukobu o primjeni ili u tumačenju odredbi ove Konvencije ili Pravilnika o njenom izvršavanju.
2. U tu svrhu, svaka od sila zaštitnica može, na poziv jedne strane, generalnog direktora organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, ili samoinicijativno, stranama u sukobu predložiti sastanak njihovih predstavnika i, posebno, vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako je to primjereno, na prikladno odabranom neutralnom području. Strane u sukobu dužne su provesti prijedloge o sastanku koji su im podneseni. Sile zaštitnice će predložiti stranama u sukobu da prihvate osobu koja pripada nekoj neutralnoj sili ili koju predloži generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, a koju će pozvati da u svojstvu predsjedavajućeg učestvuje na takvom sastanku.

Član 23.
POMOĆ UNESCO-A

1. Visoke ugovorne strane mogu pozvati Organizaciju Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu radi pružanja tehničke pomoći u organizaciji zaštite njihovih kulturnih dobara ili u vezi sa svakim drugim problemom koji proizlazi iz primjene ove Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju. Organizacija će pružati takvu pomoć u obimu određenom njenim programom i sredstvima.
2. Organizacija je ovlaštena o tom pitanju samoinicijativno davati prijedloge visokim ugovornim stranama.

Član 24.
SPECIJALNI SPORAZUMI

1. Visoke ugovorne strane mogu sklopiti specijalne sporazume o svim pitanjima za koja im se čini primjerenim da ih urede izdvojeno.
2. Ne može se sklopiti nijedan specijalni sporazum koji bi umanjio zaštitu koju ova Konvencija osigurava kulturnim dobrima i osoblju zaduženom za njihovu zaštitu.

Član 25.
ŠIRENJE KONVENCIJE

Visoke ugovorne strane obavezuju se da će svako u svojoj zemlji, što je više moguće, u vrijeme mira i u vrijeme oružanog sukoba, širiti tekst ove Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju. One se naročito obavezuju da će njegovo proučavanje unijeti u vojne i, po mogućnosti, u civilne obrazovne programe, kako bi se s principima Konvencije upoznalo cjelokupno stanovništvo, a naročito oružane snage i osoblje zaduženo za zaštitu kulturnih dobara.

Član 26.
PREVODI I IZVJEŠTAJI

1. Visoke ugovorne strane će međusobno dostavljati, preko generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, službene prevode ove Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju.
2. Uz to, najmanje jedanput svake četiri godine, one će generalnom direktoru dostavljati izvještaj s informacijama koje procjenjuju odgovarajućim, o poduzetim, pripremljenim ili razmotrenim mjerama njihovih odnosnih vlasti u provođenju ove Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju.

Član 27.
SASTANCI

1. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu može, s pristankom Izvršnog odbora, sazivati sastanke predstavnika visokih ugovornih strana. On je dužan to učiniti ako to zahtijeva najmanje jedna petina visokih ugovornih strana.
2. Ne prejudicirajući druge funkcije koje su mu povjerene ovom Konvencijom i Pravilnikom o njezinu izvršavanju, svrha sastanka je da razmotri probleme koji se odnose na primjenu Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju i pripremi za to vezane preporuke.
3. Osim toga, ako je zastupljena većina visokih ugovornih strana, na sastanku se može razmotriti revizija Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju, i to u skladu s odredbama člana 39.

Član 28.
SANKCIJE

Visoke ugovorne strane obavezuju se da će, u okviru svog krivičnog zakonodavstva, preduzeti sve potrebne mjere kako bi se osobe, bez obzira na njihovo državljanstvo, koje su izvršile ili naredile da se izvrši povreda ove Konvencije, progonile i podvrgnule kaznenim ili disciplinskim sankcijama.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 29. JEZICI

1. Ova Konvencija je sastavljena na engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku, tako da su ta četiri teksta jednako vjerodostojna.
2. Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će organizirati prevođenje Konvencije na ostale službene jezike svoje Generalne konferencije.

Član 30. POTPISIVANJE

Ova će Konvencija nositi datum 14. maj 1954. godine, i do 31. decembra 1954. godine ostaje otvorena za potpisivanje svim državama pozvanim na Konferenciju koja je održana u Haagu od 21. aprila 1954. do 14. maja 1954. godine.

Član 31. RATIFIKACIJA

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji država potpisnica u skladu s njihovim odnosnim ustavnim procedurama.
2. Isprave o ratifikaciji polažu se kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

Član 32. PRISTUPANJE

Od dana stupanja na snagu, ova Konvencija će biti otvorena za pristup svim državama spomenutim u članu 30. koje nisu potpisnice, kao i svim ostalim državama koje Izvršni odbor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu pozove da pristupe. Pristupanje se ostvaruje polaganjem isprave o pristupanju kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

Član 33. STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon što bude položeno pet isprava o ratifikaciji.
2. Poslije toga, ona stupa na snagu za svaku visoku ugovornu stranu tri mjeseca nakon polaganja njene isprave o ratifikaciji ili pristupanju.
3. U situacijama predviđenim u članovima 18. i 19., za strane koje su položile isprave o ratifikaciji ili pristupanju prije ili nakon početka neprijateljstava ili okupacije, Konvencija stupa na snagu odmah. U takvim će slučajevima generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu na najbrži mogući način dostaviti obavijesti predviđene u članu 38.

Član 34. STVARNA PRIMJENA

1. Države strane Konvencije će poduzeti, na dan njenog stupanja na snagu, sve potrebne mjere kako bi osigurale njenu stvarnu primjenu u periodu od šest mjeseci nakon tog stupanja na snagu.
2. To je period, za svaku državu koja položi ispravu o ratifikaciji ili pristupanju nakon dana stupanja Konvencije na snagu, šest mjeseci od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

Član 35.
PRIMJENA KONVENCIJE NA DRUGA PODRUČJA

U trenutku ratifikacije ili pristupa, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, svaka visoka ugovorna strana može, obavještenjem upućenim generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, izjaviti da će se ova Konvencija primjenjivati na sve ili na neke od teritorija za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Spomenuto obavještenje stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma njegovog prijema.

Član 36.
ODNOS PREMA PRETHODNIM KONVENCIJAMA

1. U odnosima između sila koje su vezane Haškim konvencijama o zakonima i običajima ratovanja na kopnu (IV.) te o bombardiranju od pomorskih snaga u vrijeme rata (IX.), bilo onima od 29. jula 1899. ili onima od 18. oktobra 1907. godine, i koje su strane ove Konvencije, ova druga dopunjuje spomenutu Konvenciju (IX.) i Pravilnik uz spomenutu Konvenciju (IV.) te zamjenjuje znak opisan u članu 5. spomenute Konvencije (IX.) znakom opisanim u članu 16. ove Konvencije, u slučajevima u kojima ova Konvencija i Pravilnik o njenom izvršavanju predviđaju upotrebu tog znaka raspoznavanja.

2. U odnosima između sila koje su vezane Washingtonskim paktom od 15. aprila 1935. godine za zaštitu umjetničkih i naučnih ustanova i historijskih spomenika (Roerichov pakt) i koje su strane ove Konvencije, ova druga dopunjuje Roerichov pakt i zamjenjuje zastavu raspoznavanja opisanu u članu III. Roerichova pakta znakom određenim u članu 16. ove Konvencije, u slučajevima u kojima ova Konvencija i Pravilnik o njenom izvršavanju predviđaju upotrebu toga znaka raspoznavanja.

Član 37.
OTKAZIVANJE

1. Svaka visoka ugovorna strana može otkazati ovu Konvenciju u vlastito ime ili u ime svake teritorije za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.
2. Otkaz se dostavlja pisanom ispravom koja se polaže kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.
3. Otkaz stupa na snagu godinu dana nakon prijema isprave o otkazu. Međutim, ako u trenutku isteka te godine strana koja otkazuje učestvuje u oružanom sukobu, otkaz neće stupiti na snagu sve do prestanka neprijateljstava ili, u svakom slučaju, tako dugo dok se ne završe operacije vraćanja kulturnih dobara.

Član 38.
OBAVIJESTI

Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će obavijestiti države navedene u članovima 30. i 32., kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, pristupu ili prihvatanju predviđenih u članovima 31., 32. i 39. te o obavještenjima i otkazima predviđenim u odnosnim članovima 35., 37. i 39.

Član 39.
REVIZIJA KONVENCIJE I PRAVILNIKA O NJENOM IZVRŠAVANJU

1. Svaka visoka ugovorna strana može predložiti izmjene ove Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju. Tekst svake predložene izmjene dostavlja se generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, koji će ga dostaviti svakoj visokoj ugovornoj stranki, sa zahtjevom da ga u roku od četiri mjeseca izvijesti o tome:

- a) želi li da se sazove konferencija radi razmatranja predložene izmjene;
- b) je li sklona prihvatanju predložene izmjene bez održavanja konferencije;
- c) je li sklona odbijanju predložene izmjene bez sazivanja konferencije.

2. Odgovore primljene na osnovu stava 1. ovoga člana generalni direktor dostavlja svim visokim ugovornim stranama.

3. Ako su sve visoke ugovorne strane, koje su u određenom roku izvijestile generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku

i kulturu, u skladu sa tačkom b) stava 1. ovoga člana, obavijestile generalnog direktora da su sklone prihvaćanju izmjene bez održavanja konferencije, on će notifikaciju njihove odluke izvršiti u skladu s članom 38. Izmjena stupa na snagu za sve visoke ugovorne strane kad istekne devedeset dana od te notifikacije.

4. Generalni direktor saziva konferenciju visokih ugovornih strana radi razmatranja predložene izmjene ako to zahtijeva više od jedne trećine visokih ugovornih strana.

5. Izmjene Konvencije ili Pravilnika o njenom izvršavanju, podvrgnute postupku predviđenom u prethodnom stavu, stupaju na snagu tek nakon što ih jednoglasno usvoje visoke ugovorne strane zastupljene na konferenciji, i prihvati svaka visoka ugovorna strana.

6. Prihvatanje visokih ugovornih strana izmjena Konvencije ili Pravilnika o njenom izvršavanju koje usvoji konferencija spomenuta u stavovima 4. i 5., vrši se polaganjem službene isprave kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

7. Nakon stupanja na snagu izmjena ove Konvencije ili Pravilnika o njenom izvršavanju, samo tako izmijenjeni tekst Konvencije i Pravilnika o njenom izvršavanju ostaje otvoren za ratifikaciju ili pristupanje.

Član 40. REGISTRACIJA

U skladu sa članom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ova će se Konvencija registrirati u Sekretarijatu Ujedinjenih naroda na zahtjev generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

U potvrdu toga su potpisani, prema propisima ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Haagu, 14. maja 1954. godine, u jednom jedinom primjerku koji se polaže u arhive Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, a čije će vjerne ovjerene kopije biti upućene svim državama navedenim u članovima 30. i 32., kao i Ujedinjenim narodima.

PRAVILNIK O IZVRŠAVANJU KONVENCIJE ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA

POGLAVLJE I. KONTROLA

Član 1. MEĐUNARODNI POPIS OSOBA

Čim Konvencija stupi na snagu, generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će utvrditi međunarodni popis sastavljen od svih osoba imenovanih od visokih ugovornih strana, sposobnih za obavljanje dužnosti generalnog komesara komesara za kulturna dobra. Taj će se popis periodično revidirati na inicijativu generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, a na osnovu zahtjeva visokih ugovornih strana.

Član 2. ORGANIZIRANJE KONTROLE

Čim neka visoka ugovorna strana postane učesnica oružanog sukoba na koji se primjenjuje član 18. Konvencije:

- a) ona će imenovati predstavnika za kulturna dobra smještenog na svojoj teritoriji; ako okupira neku drugu teritoriju, dužna je imenovati posebnog predstavnika za kulturna dobra na toj teritoriji;
- b) sila zaštitnica svake strane koja je protivnička toj visokoj ugovornoj strani će imenovati delegate kod ove druge, u skladu sa članom 3. koji slijedi;
- c) kod te visoke ugovorne strane će se imenovati generalni komesar za kulturna dobra, u skladu sa članom 4.

Član 3. IMENOVANJE DELEGATA SILA ZAŠTITNICA

Sila zaštitnica imenuje svoje delegate iz reda članova diplomatskog ili konzularnog osoblja ili, uz pristanak strane kod koje će biti akreditirani, iz reda drugih osoba.

Član 4. IMENOVANJE GENERALNOG KOMESARA

1. Generalni komesar za kulturna dobra će biti odabran s međunarodnog popisa osoba zajedničkim sporazumom između strane kod koje će biti akreditiran i sila zaštitnica protivničkih strana.
2. Ako strane ne postignu sporazum u roku od tri sedmice računajući od početka pregovora o tom pitanju, zahtijevat će od predsjednika Međunarodnog suda da imenuje generalnog komesara, koji će svoju dužnost preuzeti tek pošto dobije pristanak strane kod koje će biti akreditiran.

Član 5. ZADAĆE DELEGATA

Delegati sila zaštitnica utvrđuju kršenja Konvencije, istražuju, uz pristanak strane kod koje su akreditirani, okolnosti u kojima su se dogodila, preduzimaju korake na mjestu događaja kako bi ih zaustavili te, ako je to potrebno, obavještavaju generalnog komesara. Njega stalno obavještavaju o svom djelovanju.

Član 6.
ZADAĆE GENERALNOG KOMESARA

1. Generalni komesar za kulturna dobra razmatra, zajedno s predstavnicima strane kod koje je akreditiran i zainteresiranim delegatima, pitanja koja se pojave u vezi s primjenom Konvencije.
2. U slučajevima predviđenima ovim Pravilnikom, on je ovlašten za donošenje odluka i imenovanja.
3. Uz pristanak strane kod koje je akreditiran, on ima pravo narediti istragu ili je sam voditi.
4. Kod strana u sukobu ili njihovih sila zaštitnica on preuzima sve korake koje smatra korisnim za primjenu Konvencije.
5. On sastavlja potrebne izvještaje o primjeni Konvencije i dostavlja ih zainteresiranim stranama i njihovim silama zaštitnicama. Kopije tih izvještaja upućuje generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, koji može koristiti samo u njima sadržane tehničke podatke.
6. Ako nema sile zaštitnice, generalni komesar obavlja dužnosti povjerene sili zaštitnici članovima 21. i 22. Konvencije.

Član 7.
INSPEKTORI I STRUČNJACI

1. Svaki put kad generalni komesar za kulturna dobra, na zahtjev zainteresiranih delegata ili nakon savjetovanja s njima to smatra potrebnim, predlaže strani kod koje je akreditiran da prihvati osobu u svojstvu inspektora za kulturna dobra, kojoj će se povjeriti određena zadaća. Inspektor je odgovoran samo generalnom komesaru.
2. Generalni komesar, delegati i inspektori mogu se obratiti za usluge stručnjacima, koji će se, također, predložiti za prihvatanje stranki spomenutih u prethodnom stavu.

Član 8.
OBAVLJANJE KONTROLE

Generalni komesari za kulturna dobra, delegati sila zaštitnica, inspektori i stručnjaci ni u kom slučaju ne smiju prekoračiti svoja ovlaštenja. Oni naročito moraju voditi računa o potrebama sigurnosti visoke ugovorne strane kod koje su akreditirani, i u svim okolnostima postupati u skladu sa zahtjevima vojne situacije o kakvoj ih je obavijestila ta visoka ugovorna strana.

Član 9.
ZAMJENA SILA ZAŠTITNICA

Ako se strana u sukobu ne koristi ili se prestane koristiti djelovanjem sile zaštitnice, može se zamoliti da neka neutralna država preuzme dužnosti sile zaštitnice koje se tiču imenovanja generalnog komesara za kulturna dobra u skladu s postupkom predviđenim u članu 4. Tako imenovani generalni komesar će, ako zatreba, povjeriti inspektorima dužnosti delegata sila zaštitnica određene ovim Pravilnikom.

Član 10.
TROŠKOVI

Nagrada i troškovi generalnog komesara za kulturna dobra, inspektora i stručnjaka padaju na teret strane kod koje su akreditirani. Nagrada i troškovi delegata sila zaštitnica predmet su sporazuma između tih sila i država čije interese štite.

POGLAVLJE II. POSEBNA ZAŠTITA

Član 11. IMPROVIZIRANA SKLONIŠTA

1. Ako je, tokom oružanog sukoba, visoka ugovorna strana, zbog nepredviđenih okolnosti, prisiljena urediti improvizirano sklonište i ako želi da se ono stavi pod posebnu zaštitu, ona će o toj činjenici odmah obavijestiti generalnog komesara koji je kod nje akreditiran.
2. Ako generalni komesar smatra da okolnosti i značaj kulturnih dobara koja su sklonjena u to improvizirano sklonište opravdavaju takvu mjeru, on može ovlastiti visoku ugovornu stranu da takvo sklonište označi znakom raspoznavanja određenim u članu 16. Konvencije. O svojoj će odluci bez odlaganja obavijestiti zainteresirane delegate sila zaštitnica, od kojih svaki može, u roku od trideset dana, narediti da se odmah izvrši skidanje znaka.
3. Čim ti delegati izraze svoju saglasnost, ili ako je rok od trideset dana protekao a da nijedan od zainteresiranih delegata nije stavio prigovor, i ako improvizirano sklonište, prema mišljenju generalnog komesara, ispunjava uvjete predviđene u članu 8. Konvencije, generalni komesar će od generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu zahtijevati da sklonište upiše u Registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom.

Član 12. MEĐUNARODNI REGISTAR KULTURNIH DOBARA POD POSEBNOM ZAŠTITOM

1. Utvrđuje se Međunarodni registar kulturnih dobara pod posebnom zaštitom.
2. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu vodi taj Registar. Kopije dostavlja generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda i visokim ugovornim stranama.
3. Registar je podijeljen na odjeljke, svaki od njih u ime jedne visoke ugovorne strane. Svaki odjeljak je podijeljen na tri stava pod ovim naslovima: skloništa, spomenički centri, ostala nepokretna kulturna dobra. Generalni direktor određuje koje podatke sadrži svaki odjeljak.

Član 13. ZAHTJEVI ZA UPIS

1. Svaka visoka ugovorna strana može generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu podnijeti zahtjeve za upis u Registar određenih skloništa, spomeničkih centara ili drugih nepokretnih kulturnih dobara smještenih na njenoj teritoriji. Takvi zahtjevi sadrže podatke o mjestu gdje se ta dobra nalaze i potvrdu da ta dobra ispunjavaju uvjete predviđene u članu 8. Konvencije.
2. U slučaju okupacije, okupacijska sila ima pravo podnijeti takav zahtjev.
3. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će bez odlaganja poslati kopije zahtjeva za upis svakoj visokoj ugovornoj strani.

Član 14. PRIGOVORI

1. Svaka visoka ugovorna stranka može, pismom upućenim generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, podnijeti prigovor na upis nekoga kulturnog dobra. On to pismo mora primiti u roku od četiri mjeseca od dana kad je poslao kopiju zahtjeva za upis.
2. Takav prigovor mora biti obrazložen, ali tako da jedini valjani razlozi mogu biti:
 - a) da dobro nije kulturno dobro;
 - b) da dobro ne ispunjava uvjete spomenute u članu 8. Konvencije.
3. Generalni direktor će bez odlaganja poslati kopiju pisma s prigovorom visokim ugovornim stranama. Ako je to potrebno, on će zatražiti mišljenje Međunarodnog odbora za kulturna dobra, umjetničke i historijske lokalitete i arheološke iskopine te, ako to ocijeni korisnim, svakoga drugog nadležnog tijela ili osobe.

4. Generalni direktor ili visoka ugovorna strana koja zahtijeva upis može, kod visoke ugovorne strane koja je podnijela prigovor, poduzeti sve korake koje smatra potrebnim kako bi se prigovor povukao.

5. Ako visoka ugovorna strana, nakon što je u vrijeme mira podnijela zahtjev za upis nekoga kulturnog dobra u Registar, postane učesnica oružanog sukoba prije nego što je upis izvršen, generalni direktor će odmah upisati dotično kulturno dobro u Registar privremeno, u očekivanju usvajanja, povlačenja ili poništenja svakoga prigovora koji može ili je mogao biti podnesen.

6. Ako u roku od šest mjeseci od dana kad je primio pismo s prigovorom generalni direktor ne primi od visoke ugovorne strane koja je podnijela prigovor obavijest o tome da je prigovor povučen, visoka ugovorna strana koja je podnijela zahtjev za upis može zahtijevati arbitražu u skladu s postupkom predviđenim u sljedećem stavu.

7. Zahtjev za arbitražu mora se podnijeti najkasnije godinu dana od dana kad je generalni direktor primio pismo s prigovorom. Svaka od dviju strana spora imenuje jednog arbitra. U slučaju kad je neki zahtjev za upis bio predmet više od jednoga prigovora, visoke ugovorne strane koje su podnijele prigovor imenuju zajedno jednog arbitra. Ta će dva arbitra odabrati glavnog arbitra s međunarodnog popisa predviđenoga u članu 1. ovoga Pravilnika. Ako se arbitri o tom odabiru ne mogu složiti, oni će zamoliti predsjednika Međunarodnog suda pravde da imenuje glavnog arbitra, koji se ne mora neophodno odabrati s međunarodnog popisa. Tako uspostavljen arbitražni sud određuje vlastiti postupak. Na njegove odluke nema prava žalbe.

8. Svaka visoka ugovorna strana može, u trenutku kad izbije spor u kojem je strana, izjaviti da ne želi primijeniti arbitražni postupak predviđen u prethodnome stavu. U tom slučaju će generalni direktor prigovor na zahtjev za upis podnijeti visokim ugovornim stranama. Prigovor će se usvojiti samo ako to visoke ugovorne strane odluče dvotrećinskom većinom onih koje su glasale. Glasa se dopisno, osim ako generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu ne smatra da je potrebno sazivanje sastanka na osnovu ovlaštenja koja su mu data članom 27. Konvencije. Ako generalni direktor odluči da se glasa dopisno, on će pozvati visoke ugovorne strane da mu u zapečaćenim pismima dostave svoje glasove u roku od šest mjeseci od dana kad im je upućen poziv da to učine.

Član 15.

UPIS

1. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će zatražiti da se upiše u Registar, pod rednim brojem, svako kulturno dobro za koje je podnesen zahtjev za upis ako taj zahtjev nije, u roku predviđenom u stavu 1. člana 14., bio predmet prigovora.

2. U slučaju kad je podnesen prigovor, a s izuzetkom odredbe stava 5. člana 14., generalni direktor će upisati dobro u Registar samo ako je prigovor povučen ili ako nije usvojen u skladu sa postupkom ustanovljenim u stavu 7. člana 14. ili onim ustanovljenim u stavu 8. istog člana.

3. U slučaju predviđenom u stavu 3. člana 11. generalni direktor će upisati dobro u Registar ako to zahtijeva generalni komesar za kulturna dobra.

4. Generalni direktor će, bez odlaganja, generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda, visokim ugovornim stranama i, na zahtjev strane koje zahtijeva upis, svim ostalim državama navedenima u članovima 30. i 32. Konvencije, poslati ovjerenu kopiju svakog upisa u Registar. Upis stupa na snagu trideset dana nakon slanja tih kopija.

Član 16.

BRISANJE

1. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će zatražiti da se kulturno dobro briše iz Registra:

a) na zahtjev visoke ugovorne strane na čijoj se teritoriji dobro nalazi;

b) ako je visoka ugovorna strana koja je podnijela zahtjev za upis otkazala Konvenciju, i to kad taj otkaz stupi na snagu;

c) u slučaju predviđenom u stavu 5. člana 14. kad je neki prigovor usvojen u skladu sa postupkom spomenutim u stavu 7. člana 14. ili onim predviđenim u stavu 8. istog člana.

2. Generalni direktor će, bez odlaganja, generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda i svim državama koje su primile kopiju upisa u Registar, poslati ovjerenu kopiju svakog brisanja iz Registra. Brisanje stupa na snagu trideset dana nakon slanja takvih kopija.

POGLAVLJE III. PRIJEVOZ KULTURNIH DOBARA

Član 17. POSTUPAK ZA STJECANJE IMUNITETA

1. Zahtjev spomenut u stavu 1. člana 12. Konvencije upućuje se generalnom komesaru za kulturna dobra. U njemu se moraju navesti razlozi za njegovo podnošenje, te približan broj i značaj kulturnih dobara koje treba prevesti, mjesto gdje se ta dobra u to vrijeme nalaze, novo predviđeno mjesto, prevozna sredstva, put kojim će ići, predviđeni datum prevoza i sve druge korisne informacije.

2. Ako generalni komesar, nakon što prihvati mišljenja koja smatra relevantnim, procijeni da je taj prevoz opravdan, on će se posavjetovati sa zainteresiranim delegatima sila zaštitnica o mjerama za njegovo obavljanje. Nakon takvog savjetovanja, on će o tom prevozu obavijestiti zainteresirane strane u sukobu, uključujući u to saopštenje sve korisne informacije.

3. Generalni komesar imenuje jednog ili više inspektora koji će se uvjeriti da transport sadrži samo dobra navedena u zahtjevu, da se prevoz obavlja na odobrene načine i da transport nosi znak raspoznavanja. Taj inspektor ili ti inspektori prate transport do odredišta.

Član 18. PREVOZ U INOZEMSTVO

Ako se prevoz pod posebnom zaštitom obavlja na teritoriju druge zemlje, uređen je ne samo članom 12. Konvencije i članom 17. ovoga Pravilnika, nego i sljedećim odredbama:

a) za vrijeme dok se kulturna dobra nalaze na teritoriji druge države, ta je država ostavoprimalac i brine se o tim dobrima s jednakom pažnjom kakvu posvećuje svojim kulturnim dobrima sličnog značaja;

b) država ostavoprimalac će vratiti ta dobra tek nakon prestanka sukoba; taj će se povrat ostvariti u roku od šest mjeseci nakon što je zatražen;

c) za vrijeme uzastopnih prevoza, i za vrijeme dok se nalaze na području druge države, kulturna dobra su izuzeta od konfiskacije i ne mogu biti predmet raspolaganja ni ostavodavca niti ostavoprimalca. Međutim, ako to sigurnost dobara zahtijeva, ostavoprimalac može, uz pristanak ostavodavca, dati prevesti dobra na područje treće zemlje, pod uvjetima predviđenim u ovome članu;

d) zahtjev za stavljanje pod posebnu zaštitu mora sadržavati navod da država na čije se područje dobra prevoze prihvata odredbe ovoga člana.

Član 19. OKUPIRANO PODRUČJE

Kad visoka ugovorna strana koja okupira teritoriju druge visoke ugovorne strane prevozi kulturna dobra u sklonište smješteno negdje drugo na toj teritoriji, a u nemogućnosti je pridržavati se postupka predviđenog u članu 17. Pravilnika, taj se prevoz ne smatra otuđenjem u smislu članu 4. Konvencije ako generalni komesar za kulturna dobra, nakon što se savjetuje s redovnim osobljem za zaštitu, pismeno potvrdi da su okolnosti prouzrokovale neophodnost takvog prevoza.

POGLAVLJE IV. ZNAK RASPOZNAVANJA

Član 20. POSTAVLJANJE ZNAKA

1. Stavljanje znaka raspoznavanja i stepen njegove vidljivosti prepušteni su procjeni nadležnih vlasti svake visoke ugovorne strane. Znak se može isticati na zastavama i na trakama oko ruke; on se može naslikati na neki predmet ili prikazati na neki drugi prikladan način.

2. Međutim, u slučaju oružanog sukoba, ne prejudicirajući moguće potpunije označavanje, znak se mora staviti na transporte u slučajevima predviđenim

u članovima 12. i 13. Konvencije, tako da bude danju jasno vidljiv iz zraka, kao i sa zemlje.

Znak treba biti vidljiv sa zemlje:

- a) u pravilnim razmacima, dovoljnim kako bi se jasno naznačila granica spomeničkog centra pod posebnom zaštitom;
- b) na ulazu u druga nepokretna kulturna dobra pod posebnom zaštitom.

Član 21. IDENTIFIKACIJA OSOBA

1. Osobe spomenute u članu 17. stavu 2. tačkama b) i c) Konvencije mogu nositi traku oko ruke sa znakom raspoznavanja, izdatom i sa žigom nadležnih vlasti.

2. Te osobe nose posebnu ličnu iskaznicu sa znakom raspoznavanja. Ta iskaznica sadrži najmanje prezime, imena, datum rođenja, položaj ili čin i dužnost nosioca. Iskaznica sadrži fotografiju nosioca, kao i njegov potpis ili njegove otiske prstiju, ili oboje. Na njoj je otisnut suhi žig nadležnih vlasti.

3. Svaka visoka ugovorna strana utvrđuje uzorak lične iskaznice prema uzorku koji je kao primjer priložen ovom Pravilniku. Visoke ugovorne strane jedna drugoj dostavljaju uzorak koji upotrebljavaju. Svaka lična iskaznica, po mogućnosti, se izrađuje u najmanje dva primjerka, od kojih jedan čuva vlast koja ju je izdala.

4. Spomenute osobe se ne mogu, osim iz opravdanih razloga, lišiti njihove lične iskaznice niti prava nošenja trake oko ruke.

PROTOKOL

Visoke ugovorne strane sporazumjele su se kako slijedi:

I.

1. Svaka visoka ugovorna strana se obavezuje da će spriječiti izvoz kulturnih dobara s teritorije koju je okupirala u vrijeme oružanog sukoba, a koja su definirana u članu 1. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, potpisane u Haagu 14. maja 1954. godine.

2. Svaka visoka ugovorna strana se obavezuje da će sekvestrirati kulturna dobra koja su na njezino područje direktno ili indirektno uvezena s bilo koje okupirane teritorije. Ta će se sekvestracija izvršiti bilo automatski u trenutku uvoza ili, ako se to ne učini, na zahtjev vlasti te teritorije.

3. Svaka visoka ugovorna strana se obavezuje da će, nakon prestanka neprijateljstava, nadležnim vlastima prethodno okupirane teritorije vratiti kulturna dobra koja se kod nje nalaze, ako su ta dobra izvezena suprotno principima iz stava 1. Ta se dobra nikada ne mogu zadržati na ime ratne odštete.

4. Visoka Ugovorna strana, čija je obaveza bila spriječiti izvoz kulturnih dobara s teritorije koju je okupirala, mora platiti odštetu poštom posjedniku kulturnih dobara, koja se moraju vratiti u skladu s prethodnim stavom.

II.

5. Kulturna dobra porijeklom s teritorije visoke ugovorne strane koja je ona, radi njihove zaštite od opasnosti oružanog sukoba, predala na čuvanje na teritoriju druge visoke ugovorne strane, ova druga će, nakon prestanka neprijateljstava, vratiti nadležnim vlastima teritorije porijekla.

III.

6. Ovaj će Protokol nositi datum 14. maja 1954. godine, i do 31. decembra 1954. godine ostaje otvoren za potpisivanje svim državama pozvanima na Konferenciju koja je održana u Haagu od 21. aprila 1954. do 14. maja 1954. godine.

7. a) Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji država potpisnica u skladu s njihovim odnosnim ustavnim procedurama.

b) Isprave o ratifikaciji polažu se kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

8. Od dana stupanja na snagu ovaj će Protokol biti otvoren za pristup svim državama spomenutim u stavu 6. koje nisu potpisnice, kao i svim ostalim državama koje Izvršni odbor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu pozove da pristupe. Pristupanje se ostvaruje polaganjem isprave o pristupanju kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

9. Države navedene u stavovima 6. i 8. mogu, pri potpisivanju, ratifikaciji ili pristupanju, izjaviti da neće biti vezane odredbama odjeljka I. ili odredbama odjeljka II. ovoga Protokola.

10. a) Ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon što bude položeno pet isprava o ratifikaciji.

b) Poslije toga on stupa na snagu za svaku visoku ugovornu stranu tri mjeseca nakon polaganja njene isprave o ratifikaciji ili pristupanju.

c) U situacijama predviđenima u članovima 18. i 19. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, potpisane u Haagu 14. maja 1954., za strane koje su položile isprave o ratifikaciji ili pristupu prije ili nakon početka neprijateljstava ili okupacije, Protokol stupa na snagu odmah. U takvim će slučajevima generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu na najbrži mogući način dostaviti obavijesti predviđene u stavu 14.

11. a) Države strane Protokola će preduzeti na dan njegovog stupanja na snagu sve potrebne mjere kako bi osigurale njegovu stvarnu primjenu u periodu od šest mjeseci nakon tog stupanja na snagu.

b) Taj je rok, za svaku državu koja položi ispravu o ratifikaciji ili pristupanju nakon dana stupanja Protokola na snagu, šest mjeseci od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupu.

12. U trenutku ratifikacije ili pristupa, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, svaka visoka ugovorna strana može, notifikacijom upućenom generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, izjaviti da će se ovaj Protokol primjenjivati na sve, ili na neke od teritorija za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Spomenuta notifikacija stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma njenog prijema.

13. a) Svaka visoka ugovorna strana može otkazati ovaj Protokol u vlastito ime ili u ime svake teritorije za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

b) Otkaz se notificira pismenom ispravom koja se polaže kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

c) Otkaz stupa na snagu učinak godinu dana nakon prijema isprave o otkazu. Međutim, ako u trenutku isteka te godine strana koja otkazuje

učestvuje u oružanom sukobu, otkaz neće stupiti na snagu do prestanka neprijateljstava ili, u svakom slučaju, tako dugo dok se ne završe operacije vraćanja kulturnih dobara.

14. Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu će obavijestiti države navedene u stavovima 6. i 8., kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, pristupanju ili prihvatanju predviđenih u stavovima 7., 8. i 15. te o notifikacijama i otkazima predviđenim u odnosu na stavke 12. i 13.

15. a) Ovaj Protokol se može revidirati ako reviziju zahtijeva više od jedne trećine visokih ugovornih strana.

b) U tu svrhu, generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu saziva konferenciju.

c) Izmjene ovoga Protokola stupaju na snagu tek nakon što ih jednoglasno usvoje visoke ugovorne strane zastupljene na konferenciji i prihvati svaka visoka ugovorna strana.

d) Prihvatanje visokih ugovornih stranaka izmjena ovoga Protokola koje usvoji konferencija spomenuta u tačkama b) i c), obavlja se polaganjem službene isprave kod generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

e) Nakon stupanja na snagu izmjena ovoga Protokola, samo tako izmijenjeni tekst ovog Protokola ostaje otvoren za ratifikaciju ili pristupanje.

U skladu sa članom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ovaj će se Protokol registrirati u Uredu Ujedinjenih naroda na zahtjev generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Haagu, 14. maja 1954., na engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku, s tim da su ta četiri teksta jednako vjerodostojna, u jednom jedinom primjerku koji se polaže u arhive Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, a čije će se vjerne ovjerene kopije dostaviti svim državama navedenima u stavovima 6. i 8., kao i Ujedinjenim narodima.

DRUGI PROTOKOL UZ KONVENCIJU ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOB

Strane,

Svjesne potrebe poboljšanja zaštite kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i uspostave pojačanog sistema zaštite posebno određenih kulturnih dobara. Ponovno potvrđujući značaj odredbi Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, sastavljene u Haagu 14. maja 1954. godine, i ističući neophodnost dopune tih odredbi mjerama za jačanje njihovog provođenja. Želeći visokim ugovornim stranama Konvencije osigurati načine užeg uključivanja u zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba utvrđivanjem odgovarajućih postupaka. Smatrajući da bi pravila koja uređuju zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba trebala odražavati razvoj međunarodnog prava. Potvrđujući da će pravilima običajnog međunarodnog prava i dalje biti uređena pitanja koja nisu uređena odredbama ovoga Protokola. Sporazumjele su se kako slijedi:

Poglavlje 1. UVOD

Član 1. DEFINICIJE

U smislu ovoga Protokola:

- a) „strana“ označava državu - stranu ovoga Protokola,
- b) „kulturno dobro“ označava kulturna dobra kako su definirana u članu 1. Konvencije,
- c) „Konvencija“ označava Konvenciju za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, sastavljenu u Haagu 14. maja 1954. godine,
- d) „visoka ugovorna strana“ označava državu - stranu Konvencije,
- e) „pojačana zaštita“ označava sistem pojačane zaštite uspostavljen članovima 10. i 11.,
- f) „vojni cilj“ označava objekat koji po svojoj prirodi, smještaju, svrsi ili upotrebi djelotvorno doprinosi vojnoj akciji i čije potpuno ili djelimično uništenje, zauzimanje ili onesposobljenje pruža u danim okolnostima jasnu vojnu prednost,
- g) „protivpravno“ označava pod prisilom ili na drugi način kršeći važeća pravila unutrašnjih zakona okupiranoga područja ili međunarodnog prava,
- h) „Popis“ označava Međunarodni popis kulturnih dobara pod pojačanom zaštitom, ustanovljen u skladu s članom 27. stava 1. tačkom b),
- i) „generani direktor“ označava generalnog direktora UNESCO-a,
- j) „UNESCO“ označava Organizaciju Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu,
- k) „Prvi protokol“ označava Protokol za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, sastavljen u Haagu 14. maja 1954. godine.

Član 2. ODNOS PREMA KONVENCIJI

Ovaj Protokol dopunjuje Konvenciju u odnosima između strana.

Član 3. PODRUČJE PRIMJENE

1. Uz odredbe koje se primjenjuju u vrijeme mira, ovaj Protokol se primjenjuje u situacijama navedenima u članu 18. stav 1. i 2. Konvencije, te u članu 22. stav 1.
2. Ako neka od strana u oružanom sukobu nije vezana ovim Protokolom, strane ovoga Protokola ostaju njime vezane u svojim međusobnim odnosima. One će, uz to, biti vezane ovim Protokolom u odnosu na državu stranu oružanog sukoba koja nije njime vezana ako ona prihvati odredbe ovog Protokola, i to tako dugo dok ih primjenjuje.

Član 4.
ODNOSI IZMEĐU POGLAVLJA 3. I OSTALIH ODREĐABA KONVENCIJE I OVOGA PROTOKOLA

Primjena odredbi poglavlja 3. ovoga Protokola ne zadire u:

1. primjenu odredbi poglavlja I Konvencije i poglavlja 2. ovoga Protokola,
2. primjenu odredbi poglavlja II Konvencije, osim što će se, između strana ovoga Protokola ili između strane i države koja prihvati i primjenjuje ovaj Protokol u skladu s članom 3. stavom 2., ako je kulturnom dobru odobrena i posebna zaštita i pojačana zaštita, primijeniti samo odredbe o pojačanoj zaštiti.

Poglavlje 2.
OPĆE ODREĐBE O ZAŠTITI

Član 5.
ČUVANJE KULTURNIH DOBARA

Pripreme mjere koje se za čuvanje kulturnih dobara od predvidivih posljedica oružanog sukoba, u skladu sa članom 3. Konvencije, preduzimaju u vrijeme mira uključuju, prema potrebi, izradu popisa kulturnih dobara, planiranje vanrednih mjera zaštite od požara ili urušenja, pripremu za premještanje pokretnih kulturnih dobara ili osiguranje odgovarajuće zaštite takvih dobara na mjestima gdje se nalaze, i određivanje nadležnih vlasti odgovornih za čuvanje kulturnih dobara.

Član 6.
POŠTOVANJE KULTURNIH DOBARA

S ciljem osiguranja poštovanja kulturnih dobara u skladu s članom 4. Konvencije:

- a) na odstupanje na osnovi imperativne vojne potrebe u smislu člana 4. stava 2. Konvencije radi usmjerivanja neprijateljskog čina prema kulturnom dobru, može se pozivati samo onda i tako dugo dok:
 - (i) je to kulturno dobro svojom funkcijom pretvoreno u vojni cilj, i
 - (ii) nema drugog, stvarno mogućeg rješenja za postizanje slične vojne prednosti kakvu pruža usmjerivanje neprijateljskog čina prema tom cilju,
- b) na odstupanje na osnovi imperativne vojne potrebe u smislu člana 4. stava 2. Konvencije radi upotrebe kulturnih dobara za svrhe koje će ih vjerojatno izložiti uništenju ili oštećenju, može se pozivati samo onda i tako dugo dok nije moguć izbor između takve upotrebe kulturnih dobara i nekoga drugog stvarno mogućeg načina za postizanje slične vojne prednosti,
- c) u slučaju napada zasnovanog na odluci donesenoj u skladu s tačkom a), mora se unaprijed dati djelotvorno upozorenje kad god to okolnosti dopuštaju.

Član 7.
MJERE OPREZA PRI NAPADU

Ne zadirući u ostale mjere opreza propisane međunarodnim humanitarnim pravom pri izvođenju vojnih operacija, svaka strana u sukobu mora:

- a) učiniti sve što je stvarno moguće kako bi provjerila da ciljevi koje će napasti nisu kulturna dobra zaštićena na osnovu člana 4. Konvencije,
- b) preduzeti sve stvarno moguće mjere opreza pri izboru sredstava i metoda napada kako bi se izbjeglo, i u svakom slučaju svelo na minimum, slučajno oštećenje kulturnih dobara zaštićenih na osnovu člana 4. Konvencije,
- c) se suzdržati od donošenja odluke o izvođenju napada od kojega se može očekivati da će prouzrokovati slučajno oštećenje kulturnih dobara zaštićenih na osnovu člana 4. Konvencije, koje bi bilo prekomjerno u odnosu na predviđenu stvarnu i direktnu vojnu prednost, te
- d) opozvati ili prekinuti napad ako postane jasno:
 - (i) da je cilj kulturno dobro zaštićeno na osnovu člana 4. Konvencije,
 - (ii) da se može očekivati kako će napad prouzrokovati slučajno oštećenje kulturnih dobara zaštićenih na osnovu člana 4. Konvencije, koje bi bilo prekomjerno u odnosu na predviđenu stvarnu i direktnu vojnu prednost.

Član 8.
MJERE OPREZA OD POSLJEDICA NEPRIJATELJSTVA

Strane u sukobu moraju u najvećoj stvarno mogućoj mjeri:

- a) premjestiti pokretna kulturna dobra iz blizine vojnih ciljeva ili osigurati odgovarajuću zaštitu na mjestima gdje se nalaze,
- b) izbjeći smještanje vojnih ciljeva blizu kulturnih dobara,

Član 9.
ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA NA OKUPIRANOM PODRUČJU

1. Ne zadirući u odredbe članova 4. i 5. Konvencije, strana koja je u cijelosti ili djelimično okupirala područje druge strane, zabranit će i spriječiti, što se tiče okupiranoga područja:

- a) svaki protivpravni izvoz, neko drugo premještanje ili prenos vlasništva kulturnih dobara,
- b) svako arheološko iskopavanje, osim ako je ono neosporno nužno radi čuvanja, evidentiranja ili očuvanja kulturnih dobara,
- c) svaku prepravku ili promjenu namjene kulturnih dobara, s namjerom prikrivanja ili uništenja kulturnih, historijskih ili naučnih dokaza.

2. Svako arheološko iskopavanje, prepravka ili promjena namjene kulturnih dobara na okupiranom području mora se izvršiti u uskoj saradnji s nadležnim državnim vlastima toga područja, osim ako okolnosti to ne dopuštaju.

Poglavlje 3.
POJAČANA ZAŠTITA

Član 10.
POJAČANA ZAŠTITA

Kulturno dobro se može staviti pod pojačanu zaštitu ako ispunjava sljedeća tri uvjeta:

- a) da je to kulturna baština od najveće važnosti za čovječanstvo,
- b) da je zaštićeno odgovarajućim unutrašnjim pravnim i administrativnim mjerama, kojima mu se priznaje izuzetna kulturna i historijska vrijednost i osigurava najviši nivo zaštite,
- c) da se ne upotrebljava u vojne svrhe ili za zaštitu vojnih položaja, i da je stranka pod čijom se kontrolom kulturno dobro nalazi dala izjavu kojom potvrđuje da se tako neće upotrijebiti.

Član 11.
ODOBRAVANJE POJAČANE ZAŠTITE

1. Svaka stranka mora Odboru podnijeti popis kulturnih dobara za koja namjerava zahtijevati odobrenje pojačane zaštite.
2. Stranka pod čijom je nadležnošću ili kontrolom kulturno dobro može zahtijevati njegovo uvrštenje u Popis koji se ustanovljuje u skladu s članom 27. stavom 1. tačkom b). Taj zahtjev sadrži sve potrebne informacije koje se tiču kriterija spomenutih u članu 10. Odbor može pozvati stranku da zahtijeva uvrštenje toga kulturnog dobra u Popis.
3. Ostale strane, Međunarodni odbor Plavog štita, i druge nevladine organizacije sa relevantnom ekspertizom, mogu Odboru preporučiti određeno kulturno dobro. U takvim slučajevima, Odbor može odlučiti da pozove stranu da podnese zahtjev za uvrštenje tog kulturnog dobra u Popis.
4. Ni zahtjev za uvrštenje kulturnog dobra smještenog na području nad kojim suverenost ili nadležnost potražuje više od jedne države, niti uvrštenje toga dobra u Popis, ni na koji način ne prejudicira prava strana na spor.
5. Nakon što primi zahtjev za uvrštenje u Popis, Odbor o zahtjevu obavještava sve strane. Strane mogu, u roku od šezdeset dana, podnijeti Odboru prigovor na takav zahtjev. Ti prigovori se trebaju zasnivati samo na kriterijima spomenutima u članu 10. Oni moraju biti određeni i odnositi se na činjenice. Odbor razmatra te prigovore, s tim da, prije donošenja odluke, pruži strani koja zahtijeva uvrštenje priliku da odgovori. Kad se takvi prigovori nađu pred Odborom, odluka o uvrštenju u Popis donosi se, bez obzira na član 26, većinom od četiri petine prisutnih članova koji su glasali.

6. Pri odlučivanju o zahtjevu, Odbor bi trebao tražiti savjet od vladinih i nevladinih organizacija, kao i od pojedinih stručnjaka.
7. Odluka o odobrenju ili o odbijanju pojačane zaštite može se donijeti samo na osnovu kriterija spomenutih u članu 10.
8. U iznimnim slučajevima, kad Odbor zaključi da strana koja zahtijeva uvrštenje kulturnog dobra u Popis ne može ispuniti kriterij iz člana 10. tačke b), on može odobriti pojačanu zaštitu pod uvjetom da stranka koja je podnijela zahtjev podnese molbu za međunarodnu pomoć na osnovu člana 32.
9. Čim započnu neprijateljstva, strana u sukobu može, zbog vanredne situacije, zahtijevati pojačanu zaštitu kulturnih dobara koja su pod njenom nadležnošću ili kontrolom, podnošenjem zahtjeva Odboru. Taj će zahtjev Odbor odmah proslijediti svim stranama u sukobu. U takvim slučajevima, Odbor hitno razmatra prigovore uključenih strana. Odluka o odobravanju privremene pojačane zaštite donosi se što je prije moguće, bez obzira na član 26. većinom od četiri petine članova Odbora koji su prisutni i glasaju. Odbor može odobriti privremenu pojačanu zaštitu očekujući ishod redovnog postupka odobravanja pojačane zaštite, pod uvjetom da su ispunjeni kriteriji sadržani u članu 10. tačkama a) i c).
10. Pojačanu zaštitu kulturnog dobra Odbor odobrava od trenutka njegovog uvrštenja u Popis.
11. Generalni direktor će, bez odlaganja, obavijestiti generalnog sekretara Ujedinjenih naroda i sve strane o svakoj odluci Odbora da uvrsti kulturno dobro u Popis.

Član 12. IMUNITET KULTURNIH DOBARA POD POJAČANOM ZAŠTITOM

Strane u sukobu osiguravaju imunitet kulturnih dobara pod pojačanom zaštitom suzdržavajući se od toga da takva dobra učine predmetom napada, te da njih ili njihovu neposrednu okolinu upotrijebe za podršku vojnoj akciji.

Član 13. GUBITAK POJAČANE ZAŠTITE

1. Kulturno dobro pod pojačanom zaštitom gubi takvu zaštitu samo:
 - a) ako se takva zaštita suspendira ili ukine u skladu sa članom 14. ili
 - b) ako, i tako dugo dok je to dobro svojom upotrebom postalo vojni cilj.
2. U okolnostima navedenima u stavu 1. tački b) takvo dobro može biti predmet napada samo:
 - a) ako je napad jedino stvarno moguće sredstvo za okončanje upotrebe toga dobra kako je izloženo u stavu 1. tački b),
 - b) ako su preduzete sve stvarno moguće mjere opreza u izboru sredstava i metoda napada u smislu okončavanja takve upotrebe, ili, u svakom slučaju, kako bi se svela na minimum oštećenja toga kulturnog dobra,
 - c) osim ako okolnosti ne dopuštaju, radi nužnosti neposredne samoodbrane:
 - (i) ako je zapovijed za napad data na najvišem operativnom nivou zapovijedanja,
 - (ii) ako je protivničkim snagama unaprijed dato djelotvorno upozorenje kojim se zahtijeva okončanje upotrebe navedene u stavu 1. tački b),
 - (iii) ako je protivničkim snagama dat razuman rok da poprave stanje.

Član 14. SUSPENZIJA I UKINUĆE POJAČANE ZAŠTITE

1. Kad kulturno dobro više ne ispunjava neki od kriterija iz člana 10. ovoga Protokola, Odbor može suspendirati ili ukinuti pojačanu zaštitu toga dobra njegovim skidanjem s Popisa.
2. U slučaju teškog kršenja člana 12. u odnosu na kulturno dobro pod pojačanom zaštitom koje proizlazi iz upotrebe za podršku vojnoj akciji, Odbor može suspendirati pojačanu zaštitu toga dobra. Kad su takva kršenja uzastopna, Odbor može, izuzetno, ukinuti pojačanu zaštitu toga dobra njegovim skidanjem s Popisa.
3. Generalni direktor će, bez odgode, obavijestiti generalnog sekretara Ujedinjenih naroda i sve strane ovog Protokola o svakoj odluci Odbora da suspendira ili ukine pojačanu zaštitu kulturnog dobra.
4. Prije donošenja takve odluke, Odbor pruža stranama priliku da iznesu svoja gledišta.

Poglavlje 4.

KAZNENA ODGOVORNOST I NADLEŽNOST

Član 15.

Teška kršenja ovog Protokola

1. Svaka osoba čini kazneno djelo u smislu ovog Protokola ako namjerno, i kršenjem Konvencije ili ovoga Protokola počini bilo koje od sljedećih djela:
 - a) učini kulturo dobro pod pojačanom zaštitom predmetom napada,
 - b) upotrijebi kulturo dobro pod pojačanom zaštitom ili njegovu neposrednu okolinu za podršku vojnoj akciji,
 - c) u velikim razmjerima uništi ili prisvoji kulturo dobro zaštićeno Konvencijom i ovim Protokolom,
 - d) učini kulturo dobro zaštićeno Konvencijom i ovim Protokolom predmetom napada,
 - e) krađu, pljačku ili otuđenje kulturnih dobara zaštićenih Konvencijom ili vandalske radnje prema takvim dobrima.
2. Svaka će strana usvojiti potrebne mjere, kako bi u svom unutrašnjem pravu propisala da su kaznena djela navedena u ovome članu kaznena djela koja se izriče primjerena kazna. Pritom će se strane pridržavati općih principa prava i međunarodnog prava, uključujući pravila kojima se pojedinačna krivična odgovornost proširuje i na osobe koje nisu neposredni počinioci kaznenog djela.

Član 16.

NADLEŽNOST

1. Ne zadirući u stav 2., svaka će strana preduzeti potrebne zakonodavne mjere kako bi uspostavila nadležnost u pogledu kaznenih djela navedenih u članu 15. u sljedećim slučajevima:
 - a) kad je takvo kazneno djelo počinjeno na području te države,
 - b) kad je navodni počinitelj državljanin te države,
 - c) ako je riječ o kaznenim djelima navedenim u članu 15. stavu 1. tački a) – c), kad se navodni počinitelj nalazi na njenom području.
2. Što se tiče vršenja nadležnosti, i ne zadirući u član 28. Konvencije:
 - a) ovaj Protokol ne sprečava utvrđivanje lične krivične odgovornosti niti utiče na nadležnost suda zasnovanu na važećim odredbama domaćeg prava ili međunarodnog prava, niti je od uticaja na nadležnost suda koja se zasniva na međunarodnom običajnom pravu,
 - b) osim ako država koja nije strana ovoga Protokola prihvati i primjenjuje njegove odredbe u skladu s članom 3. stavom 2., pripadnici oružanih snaga i državljani države koja nije strana ovoga Protokola, izuzimajući one državljane koji služe u oružanim snagama države koja je strana ovoga Protokola, ne podliježu pojedinačnoj krivičnoj odgovornosti na temelju ovoga Protokola, niti ovaj Protokol nameće obavezu da se u odnosu na te osobe uspostavi nadležnost ili da ih se izruči.

Član 17.

KRIVIČNO GONJENJE

1. Ukoliko Strana na čijem se području nalazi navodni počinitelj kaznenog djela iz člana 15. stava 1. tačke a) – c), ne izruči tu osobu, dostavit će predmet, bez izuzetka i nepotrebno odugovlačenja, nadležnim tijelima radi krivičnog gonjenja i vođenja postupka u skladu s domaćim pravom ili, ukoliko je primjenjivo, relevantnim odredbama međunarodnog prava.
2. Ne zadirući u odredbe relevantnog međunarodnog prava, ako se ono primjenjuje, svakoj osobi protiv koje se vodi postupak na osnovu Konvencije ili ovoga Protokola, garantuje se pravo na pravično postupanje i pravično suđenje, u svim fazama postupka, u skladu s domaćim pravom i međunarodnim pravom, i ni u kom slučaju ta osoba neće imati nepovoljnija zagamotovana prava od onih koja su propisana međunarodnim pravom.

Član 18. **IZRUČENJE**

1. Smatra se da su kaznena djela navedena u članu 15. stavu 1. tački a) – c) obuhvaćena u svakom ugovoru o izručenju, sklopljenom između strana prije stupanja ovoga Protokola na snagu, kao kaznena djela koja podliježu izručenju. Strane se obavezuju da će takva kaznena djela obuhvatiti u svim ugovorima o izručenju koje će ubuduće međusobno sklopiti.

2. Kad strana koja izručenje uvjetuje postojanjem ugovora primi zahtjev za izručenje od strane s kojom nije vezana ugovorom o izručenju, zamoljena strana može, po vlastitom izboru, smatrati ovaj Protokol pravnom osnovom za izručenje što se tiče kaznenih djela navedenih u članu 15. stavu 1. tački a) – c).

3. Strane koje izručenje ne uvjetuju postojanjem ugovora međusobno priznaju kaznena djela navedena u članu 15. stavu 1. tački a) – c) kao kaznena djela koja podliježu izručenju, pod uvjetima predviđenim pravom zamoljene stranke.

4. Za svrhu izručenja za kaznena djela iz člana 15. stava 1. tačke a) – c), kada je to potrebno, smatrat će se da su ta djela počinjena, osim u mjestu izvršenja, i na području strana čija je nadležnost ustanovljena na osnovu odredbe člana 16. stava 1.

Član 19. **UZAJAMNA PRAVNA POMOĆ**

1. Strane će pružiti uzajamnu pomoć, u najvećoj mogućoj mjeri, tokom istražnog ili krivičnog postupka ili postupka izručenja za kaznena djela iz člana 15., uključujući pomoć u pribavljanju dokaza kojima raspolažu i koji su potrebni za vođenje postupka.

2. Svoje obaveze na osnovu stava 1., strane izvršavaju u skladu sa svim ugovorima ili drugim sporazumima o uzajamnoj pravnoj pomoći koji među njima postoje. U nedostatku takvih ugovora ili sporazuma, strane jedna drugoj uzajamno pružaju pravnu pomoć u skladu sa svojim unutrašnjim pravom.

Član 20. **RAZLOZI ZA ODBIJANJE**

1. U svrhu izručenja kaznena djela navedena u članu 15. stavu 1., tački a) – c), a u svrhu uzajamne pravne pomoći krivična djela navedena u članu 15. ne smatraju se političkim kaznenim djelima, ni kaznenim djelima povezanim s političkim kaznenim djelima, niti kaznenim djelima podstaknutim političkim motivima. Prema tome, zahtjev za izručenje ili za uzajamnu pravnu pomoć po osnovu takvih kaznenih djela, ne može se odbiti samo na osnovu razloga da se odnosi na političko krivično djelo, krivično djelo povezano s političkim kaznenim djelom ili kaznenim djelom podstaknutim političkim motivima.

2. Nijedna odredba ovoga Protokola se ne smije tumačiti kao da nameće obavezu izručenja ili pružanja uzajamne pravne pomoći ako zamoljena strana ima čvrste razloge da vjeruje da je zahtjev za izručenje za kaznena djela navedena u članu 15. stavu 1. tački a) – c), ili zahtjev za uzajamnu pravnu pomoć što se tiče kaznenih djela navedenih u članu 15. podnesen radi krivičnog gonjenja ili kažnjavanja osobe zbog njezine rase, vjeroispovijesti, nacionalnosti, etničkog porijekla ili političkog mišljenja, ili da bi udovoljenje zahtjevu bilo štetno za položaj te osobe iz bilo kojega od tih razloga.

Član 21. **MJERE U POGLEDU OSTALIH KRŠENJA**

Ne zadirući u član 28. Konvencije, svaka će strana usvojiti one zakonodavne, administrativne ili disciplinske mjere koje su potrebne radi suzbijanja sljedećih djela, ako se počine namjerno:

- a) svake upotrebe kulturnih dobara kršenjem Konvencije ili ovoga Protokola,
- b) svakog protivpravnog izvoza, nekoga drugog premještanja ili prenosa vlasništva kulturnih dobara s okupiranog područja kršenjem Konvencije ili ovoga Protokola.

Poglavlje 5.

ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA U ORUŽANIM SUKOBIMA KOJI NEMAJU MEĐUNARODNI KARAKTER

Član 22.

ORUŽANI SUKOBI KOJI NEMAJU MEĐUNARODNI KARAKTER

1. Ovaj Protokol se primjenjuje u slučaju oružanog sukoba koji nema međunarodni karakter i koji izbije na teritoriji jedne od strana.
2. Ovaj Protokol se ne primjenjuje na situacije unutrašnjih nemira i napetosti, kao što su pobune, izolirani i sporadični nasilni postupci te druga djela slične prirode.
3. Ni na koju odredbu ovoga Protokola ne može se pozivati a da to bude na štetu suverenosti ili odgovornosti vlade da svim zakonitim sredstvima održava ili ponovo uspostavi pravni poredak ili da brani nacionalno jedinstvo i teritorijalnu cjelovitost države.
4. Nijedna odredba ovoga Protokola ne zadire u primarnu nadležnost strane, na čijoj je teritoriji izbio oružani sukob koji nema međunarodni karakter, u pogledu kršenja navedenih u članu 15.
5. Ni na koju odredbu ovoga Protokola ne može se pozivati kao na opravdanje za direktno ili indirektno miješanje, iz bilo kojega razloga, u oružani sukob ili u unutrašnje ili vanjske poslove strane na čijoj je teritoriji taj sukob izbio.
6. Primjena ovoga Protokola na situaciju spomenutu u stavu 1. ne utiče na pravni položaj strana u sukobu.
7. UNESCO može stranama u sukobu ponuditi svoje usluge.

Poglavlje 6.

INSTITUCIONALNA PITANJA

Član 23.

SASTANAK STRANA

1. Sastanak strana će se sazvati istovremeno s Generalnom konferencijom UNESCO-a i u koordinaciji sa Sastankom visokih ugovornih strana, ako je generalni direktor sazvaio takav sastanak.
2. Sastanak strana usvaja svoj poslovnik.
3. Funkcije Sastanka strana su sljedeće:
 - a) birati članove Odbora, u skladu s članom 24. stavom 1.,
 - b) potvrđivati smjernice koje je Odbor izradio u skladu s članom 27. stavom 1. tačkom a),
 - c) davati uputstva i osigurati nadzor Odbora nad korištenjem Fonda,
 - d) razmatrati izvještaje koje Odbor podnosi u skladu s članom 27. stavom 1. tačkom d),
 - e) raspravljati o svakom problemu koji se odnosi na primjenu ovoga Protokola i, prema potrebi, davati preporuke.
4. Na zahtjev najmanje jedne petine strana, generalni direktor saziva vanredni Sastanak strana.

Član 24.

ODBOR ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA

1. Ovime se osniva Odbor za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba. Njega čini dvanaest strana koje bira Sastanak strana.
2. Odbor se sastaje jedanput godišnje na redovnom zasjedanju, a na vanrednim zasjedanjima kad to procijeni potrebnim.
3. Pri određivanju sastava Odbora, strane nastoje osigurati pravičnu zastupljenost različitih svjetskih regija i kultura.
4. Strane članice Odbora za svoje predstavnike biraju osobe koje su stručne na polju kulturne baštine, odbrane ili međunarodnog prava, i nastoje, međusobno se savjetujući, osigurati da Odbor u cjelini posjeduje odgovarajuće stručno znanje u svim ovim oblastima.

Član 25.
TRAJANJE MANDATA

1. Strana se bira u Odbor na period od četiri godine, a može se odmah ponovno izabrati samo jedanput.
2. Bez obzira na odredbe stava 1., trajanje mandata polovine članova izabranih na prvom izboru prestaje na kraju prvog redovnog zasjedanja Sastanka strana nakon onoga na kom su bili izabrani. Te članove ždrijebom određuje predsjednik toga Sastanka nakon prvog izbora.

Član 26.
POSLOVNIK

1. Odbor usvaja svoj poslovnik.
2. Većina članova čini kvorum. Odluke Odbora donose se dvotrećinskom većinom članova koji glasaju.
3. Članovi ne učestvuju u glasanju ni o kojoj odluci o kulturnim dobrima koja su pogođena oružanim sukobom u kojem su oni strane.

Član 27.
FUNKCIJE

1. Funkcije Odbora su sljedeće:
 - a) izraditi smjernice za provođenje ovog Protokola,
 - b) odobriti, suspendirati ili ukinuti pojačanu zaštitu kulturnih dobara, te uspostaviti, ažurirati i unapređivati Popis kulturnih dobara pod pojačanom zaštitom,
 - c) pratiti i nadzirati provođenje ovog Protokola i promovirati identifikaciju kulturnih dobara pod pojačanom zaštitom,
 - d) razmatrati i komentirati izvještaje strana, prema potrebi tražiti razjašnjenja, i pripremati vlastiti izvještaj za Sastanak strana,
 - e) primati i razmatrati zahtjeve za međunarodnu pomoć po osnovu člana 32.,
 - f) odlučivati o korištenju Fonda,
 - g) svaka druga funkcija koju mu dodijeli Sastanak strana.
2. Funkcije Odbora obavljaju se u saradnji s generalnim direktorom.
3. Odbor saraduje s međunarodnim i nacionalnim vladinim i nevladinim organizacijama čiji su ciljevi slični ciljevima Konvencije, Prvog protokola i ovog Protokola. Radi pomoći u obavljanju svojih funkcija, Odbor može na svoje sastanke pozvati, u savjetodavnom svojstvu, ugledne stručne organizacije, poput onih koje imaju službene veze s UNESCO-om, uključujući Međunarodni odbor Plavog štita (ICBS) i njegova sastavna tijela. Predstavnici Međunarodnog centra za izučavanje očuvanja i restauracije kulturnih dobara (Rimski centar) i Međunarodnog odbora Crvenog krsta (ICRC) mogu se, takođe, pozvati u savjetodavnom svojstvu.

Član 28.
SEKRETARIJAT

Odboru pomaže Sekretarijat UNESCO-a, koji priprema dokumentaciju Odbora i dnevni red njegovih sastanaka, te osigurava izvršenje njegovih odluka.

Član 29.
FOND ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOB

1. Ovim se osniva Fond u sljedeće svrhe:
 - a) dodijeliti finansijsku ili drugu pomoć za podršku pripremnim ili drugim mjerama koje treba preduzeti u vrijeme mira, u skladu, uz ostalo, s članom 5., članom 10. tačkom b) i članom 30., te
 - b) dodijeliti finansijsku ili drugu pomoć za podršku vanrednim, privremenim ili drugim mjerama zaštite kulturnih dobara u periodu oružanog sukoba ili obnove koja slijedi odmah nakon prestanka neprijateljstva, u skladu, uz ostalo, s članom 8. tačkom a).
2. Fond djeluje kao depozitarni fond, u skladu s finansijskim propisima UNESCO-a.
3. Sredstva iz Fonda koriste se isključivo u svrhe o kojima odluči Odbor, u skladu s uputstvima određenim u članu 23. stavu 3. tački c). Odbor može prihvatiti doprinose namijenjene samo određenom programu ili projektu, pod uvjetom da je Odbor donio odluku o provođenju takvoga programa ili projekta.
4. Prihode fonda čine:
 - a) dobrovoljni doprinosi strana,
 - b) doprinosi, darovi ili legat:
 - (i) drugih država,
 - (ii) UNESCO-a ili drugih organizacija iz sistema Ujedinjenih naroda,
 - (iii) drugih međuvladinih ili nevladinih organizacija, i
 - (iv) javnih ili privatnih tijela, ili pojedinaca,
 - c) sve kamate koje fondu pritječu,
 - d) sredstva od prikupljenih doprinosa i prihodi od događaja organiziranih u korist Fonda,
 - e) svi ostali prihodi odobreni uputstvima koja važe za Fond.

Poglavlje 7.
ŠIRENJE INFORMACIJA I MEĐUNARODNA POMOĆ

Član 30.
ŠIRENJE

1. Strane će nastojati, primjerenim sredstvima, naročito obrazovnim i informativnim programima, jačati uvažavanje i poštivanje kulturnih dobara kod cjelokupnoga stanovništva.
2. Strane će, što je moguće više moguće, širiti informacije o ovom Protokolu i u vrijeme mira i u vrijeme oružanog sukoba.
3. Sve vojne ili civilne vlasti koje su u vrijeme oružanog sukoba odgovorne za primjenu ovoga Protokola moraju u potpunosti poznavati njegov tekst. U tu će svrhu, zavisno od slučaja, strane:
 - a) ugraditi u svoje vojne propise smjernice i uputstva o zaštiti kulturnih dobara,
 - b) izraditi i provoditi, u saradnji s UNESCO-om, te mjerodavnim vladinim i nevladinim organizacijama, mirnodopske programe obuke i obrazovanja,
 - c) prenositi jedna drugoj, preko generalnog direktora, informacije o zakonima, administrativnim odredbama i preduzetim mjerama radi provođenja tačaka a) i b),
 - d) što je prije moguće, obavijestiti jedna drugu, preko generalnog direktora, o zakonima i administrativnim odredbama koje usvoje radi osiguranja primjene ovoga Protokola.

Član 31.
MEĐUNARODNA SARADNJA

U situacijama teških kršenja ovoga Protokola, strane se obavezuju djelovati zajednički, putem Odbora, ili pojedinačno, u saradnji s UNESCO-om i Ujedinjenim narodima, u skladu sa Poveljom Ujedinjenih naroda.

Član 32. **MEĐUNARODNA POMOĆ**

1. Strana može od Odbora zatražiti međunarodnu pomoć za kulturna dobra pod pojačanom zaštitom, kao i pomoć za pripremu, izradu i provođenje zakona, administrativnih odredbi i mjera navedenih u članu 10.
2. Strana u sukobu koja nije strana ovoga Protokola, ali prihvaća i primjenjuje odredbe u skladu s članom 3. stavom 2., može od Odbora zatražiti odgovarajuću međunarodnu pomoć.
3. Odbor donosi pravila o podnošenju molbe za međunarodnu pomoć i određuje moguće oblike te pomoći.
4. Strane se podstiču na davanje tehničke pomoći svake vrste, putem Odbora, onim stranama ili stranama u sukobu koje to zatraže.

Član 33. **POMOĆ UNESCO-A**

1. Strana se može obratiti UNESCO-u za tehničku pomoć u organizaciji zaštite svojih kulturnih dobara, posebno što se tiče pripremnih mjera koje treba preduzeti kako bi se osiguralo čuvanje kulturnih dobara, preventivnih i organizacijskih mjera za vanredna stanja, te izrade nacionalnih popisa kulturnih dobara ili u vezi sa svakim drugim problemom koji proizlazi iz primjene ovoga Protokola. UNESCO pruža takvu pomoć u granicama svog programa i mogućnosti.
2. Strane se podstiču na pružanje tehničke pomoći na bilateralnom i multilateralnom nivou.
3. UNESCO je ovlašten da o tim pitanjima samoinicijativno daje prijedloge stranama.

Poglavlje 8. **IZVRŠAVANJE OVOGA PROTOKOLA**

Član 34. **SILE ZAŠTITNICE**

Ovaj Protokol se primjenjuje u saradnji sa silama zaštitnicama, čija je dužnost štititi interese strana u sukobu.

Član 35. **POSTUPAK MIRENJA**

1. Sile zaštitnice pružaju dobre usluge u svim slučajevima kad to ocijene korisnim u interesu kulturnih dobara, naročito ako postoji neslaganje između strana u sukobu o primjeni ili u tumačenju odredbi ovog Protokola.
2. U tu svrhu, svaka od sila zaštitnica može, na poziv jedne strane, generalnog direktora, ili samoinicijativno, stranama u sukobu predložiti sastanak njihovih predstavnika i, posebno, vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako je to primjereno, na području neke države koja nije strana u sukobu. Strane u sukobu dužne su provesti prijedloge o sastanku koji su im podneseni. Sile zaštitnice će predložiti stranama u sukobu da prihvate osobu koja pripada nekoj državi koja nije strana u sukobu, ili koju predloži generalni direktor, a koja će se pozvati da u svojstvu predsjedavajućeg učestvuje na takvom sastanku.

Član 36. **MIRENJE AKO NEMA SILA ZAŠTITNICA**

1. U sukobu u kojem nisu imenovane sile zaštitnice, generalni direktor može pružiti dobre usluge ili djelovati u svakom drugom obliku mirenja ili posredovanja radi rješenja nesuglasica.

2. Presjedavajući Odbora može, na poziv jedne strane ili generalnog direktora, stranama u sukobu predložiti sastanak njihovih predstavnika i, posebno, vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako je to primjereno, na području neke države koja nije strana u sukobu.

Član 37.
PREVODI I IZVJEŠTAJI

1. Strane će prevesti ovaj Protokol na svoje službene jezike i dostaviti te službene prevode generalnom direktoru.
2. Strane će svake četiri godine Odboru dostavljati izvještaje o provođenju ovog Protokola.

Član 38.
ODGOVORNOST DRŽAVA

Nijedna odredba ovoga Protokola o pojedinačnoj krivičnoj odgovornosti ne utiče na odgovornost država prema međunarodnom pravu, uključujući obavezu ratne odštete.

Poglavlje 9.
ZAVRŠNE ODREDBE

Član 39.
JEZICI

Ovaj Protokol je sastavljen na arapskom, engleskom, francuskom, kineskom, ruskom i španskom jeziku, s tim da je svih šest tekstova jednako vjerodostojno.

Član 40.
POTPISIVANJE

Ovaj Protokol će nositi datum 26. marta 1999. Biće otvoren za potpisivanje svim visokim ugovornim stranama u Haagu od 17. maja do 31. decembra 1999. godine.

Član 41.
RATIFIKACIJA, PRIHVATANJE ILI ODOBRENJE

1. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju visokih ugovornih strana koje su ga potpisale, u skladu s njihovim odnosnim ustavnim postupkom.
2. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog direktora.

Član 42.
PRISTUPANJE

1. Ovaj Protokol će biti otvoren za pristupanje visokim ugovornim stranama od 1. januara 2000. godine.
2. Pristupanje se ostvaruje polaganjem isprave o pristupanju kod generalnog direktora.

Član 43.
STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon što bude položeno dvadeset isprava o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju.
2. Poslije toga, on stupa na snagu za svaku stranu tri mjeseca nakon polaganja njene isprave o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju.

Član 44.
STUPANJE NA SNAGU U SITUACIJAMA ORUŽANOG SUKOBA

U situacijama predviđenim u članu 18. i 19. Konvencije, za strane koje su položile isprave o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju prije, ili nakon početka neprijateljstva ili okupacije, Protokol stupa na snagu odmah. U takvim slučajevima će generalni direktor na najbrži mogući način dostaviti obavijesti predviđene u članu 46.

Član 45.
OTKAZIVANJE

1. Svaka stranka može otkazati ovaj Protokol.
2. Otkaz se notificira pisanom ispravom koja se polaže kod generalnog direktora.
3. Otkaz stupa na snagu godinu dana nakon prijema isprave o otkazu. Međutim, ako u trenutku isteka te godine stranka koja otkazuje učestvuje u oružanom sukobu, otkaz neće stupiti na snagu do prestanka neprijateljstva, ili u svakom slučaju, tako dugo dok se ne završe operacije vraćanja kulturnih dobara.

Član 46.
OBAVIJESTI

Generalni direktor će obavijestiti sve visoke ugovorne strane, kao i Ujedinjene narode, o polaganju svih isprava o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju predviđenih u članu 41. i 42. te o otkazima predviđenim u članu 45.

Član 47.
REGISTRACIJA U UJEDINJENIM NARODIMA

U skladu s članom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ovaj Protokol će se registrirati u Sekretarijatu Ujedinjenih naroda na zahtjev generalnog direktora. U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol. Sastavljeno u Haagu, 26. marta 1999. godine, u jednom jedinom primjerku koji se polaže u arhive UNESCO-a, i čije će ovjerene kopije biti upućene svim visokim ugovornim stranama.